

Middle Class Dreams

The Politics and Power of the New American Majority

Stanley B. Greenberg, Times Books, New York, 1995.

Greenberg geeft in zijn boek een overzicht van de Amerikaanse politiek van de laatste decennia, waarbij hij de nadruk legt op de machtspositie van de middenklassen in de politieke arena en het verlies van het vertrouwen in de politieke klasse. Hij geeft ook een uitgebreid overzicht van Clintons politieke carrière, standpunten en daden. Voor ons Europeanen is het omwille van een aantal gelijkenissen interessant de politieke en sociale evolutie in de Verenigde Staten te volgen.

Greenberg gaat jammer genoeg niet in op Clintons beleid als president. Als voormalig raadgever van Clinton achtte hij het waarschijnlijk te kies om het uitgebreid over de eerder ontgoochelende resultaten van Clintons presidentschap te hebben. Het boek bevat verder nog twee andere zwakke punten. In de eerste plaats maakt Greenberg de fout de middenklassen te behandelen als een homogene groep met een gemeenschappelijke levensvisie en dezelfde aspiraties. Er bestaan echter belangrijke verschillen tussen de verlangens van de landbouwers, de geschoolde arbeiders, de kleinhandelaars en de intellectuelen. Daarenboven verschilt de houding van de middenklassen ten opzichte van de politieke doeleinden van staat tot staat. In de zuidelijke staten zoals Alabama en Arkansas vindt de democratische partij vooral aanhangers op het platteland omdat de landbouwers weten dat hun inkomen in grote mate afhankelijk is van een stelsmatig overheidsingrijpen dat de prijzen van hun produkten op peil kan houden.

In de noordelijke industriestaten zoals Illinois daarentegen spelen rassentegenstellingen een grotere rol. Veel geschoolde arbeiders beschouwen de zwarten als profiteurs en zijn geneigd de republikeinse 'Great Society'-politiek te steunen. En ook de religie speelt een rol in de politieke keuze: katholieken stemmen meer voor de democratische partij dan protestanten. Een tweede bezwaar betreft Greenbergs houding t.o.v. Clinton. Hij stelt de president voor als een drager van een nieuw 'credo'. Maar in feite verschilt Clintons politiek niet veel van wat destijds door Carter werd verdedigd. Bovendien is Clintons programma niet vrij te pleiten van contradicties. Hoe is het mogelijk het deficit op de begroting te verminderen, de belastingen voor de middenklassen te verlagen en tegelijk de gezondheidszorg uit te breiden? Zijn tegenstrijdige doelstellingen leiden er dikwijls toe dat Clinton mooie beloften aflegt, maar precies het tegenovergestelde doet om één van zijn andere doelstellingen te realiseren. De Amerikaanse psychiater P. Frick presteerde het zelfs om op basis van een analyse van Clintons jeugd te verklaren waarom de president zo onbetrouwbaar is.

In de tussentijdse verkiezingen van november '94 leden de democraten een serieuze nederlaag. Ze verloren hun meerderheid in zowel het congres als de senaat. De nieuwe voorzitter van het congres, de republikein Newt Gingrich, had met zijn tienpunten-programma 'Contract with America' duidelijk gescoord bij het publiek. Dat programma bevat o.m. het invoeren van een verbod om de begroting met een tekort af te sluiten, een drastische vermindering van de belastingdruk en van de uitgaven voor 'welfare', het verhogen van de veiligheid door een uitbreiding van de politie. De demo-

craten verweten Gingrich dat hij de arme kinderen beroofde van hun goedkope maaltijd om de rijkelui minder belasting te laten betalen. Het voorstel om elk deficit te verbieden raakte niet door het congres, maar wel werd beslist om de belastingen te verlagen met 189 miljard \$. Toch zijn niet alle republikeinen gelukkig met het extremisme van Gingrich. Bob Dole, de mogelijke toekomstige presidentskandidaat, neemt afstand van het 'Contract with America' en ook de republikeinse voorzitter van de senaatscommissie voor de begroting, Pete Domenici, is gekant tegen de belastingvermindering. Hij stelt dat eerst het budget in evenwicht gebracht moet worden.

Tijdens de televisievoorstelling van zijn boek waagde Greenberg zich - zelfs na de republikeinse verdeeldheid - niet aan een voorspelling over de herverkiezing van president Clinton in '96. Hij wees op de grote flexibiliteit van de president.

Vermindert het vertrouwen in de politiek ook in Europa? Volgens Greenberg is het een fenomeen dat zich niet tot de Verenigde Staten beperkt. In Japan viel in juni '93 de sterke liberaal-democratische partij door financiële schandalen uiteen. In oktober '93 leed de Canadese progressieve-conservatieve partij een zware nederlaag. In maart '94 behaalde de Italiaanse christen-democratische partij slechts 12% van de stemmen. Bijna in alle Europese landen worden de regeringspartijen geconfronteerd met het toenemende wantrouwen van een groot deel van de bevolking. De belangrijkste oorzaak is de deproletarisering en de toenemende materiële aspiraties van minderbedeelden. Ze hebben nu veel minder nood aan een collectief optreden om hun belangen te verdedigen. Dat heeft hun onder-

linge solidariteit afgezwakt. Hun levenspatroon wordt niet langer beheerst door traditionele normen zoals die golden in de arbeidersklasse van begin deze eeuw.

De gedeproletariseerde werknemers hebben het echter moeilijk om hun materialistische dromen te realiseren. Velen verliezen hun goed betaalde job en moeten noodgedwongen afstand te doen van heel wat prestige-goederen, wat tot afgunst leidt t.a.v. de welstellende lagen van de bevolking en tot verbittering over de politieke en sociale evolutie. Diegenen die nog werk hebben, voelen zich bedreigd en leunen aan bij de ideeën van de burgerij. Dat alles brengt de vertegenwoordigers van de arbeidersklasse in een moeilijk parket. Stellen ze maatregelen voor om de situatie van de armsten in de samenleving te verbeteren, dan moeten ze de belastingen verhogen en verliezen ze het vertrouwen van de arbeiders die nog

over een degelijk inkomen beschikken. Wensen ze de belastingdruk te verlagen, dan moeten ze in de sociale sector bezuinigen, wat leidt tot verbittering onder de misdeelden.

M.a.w. ze worden geconfronteerd met hetzelfde probleem als de democraten in de Verenigde Staten en president Clinton in het bijzonder. Door het toenemende wantrouwen van een deel van de bevolking t.a.v. de 'linkse' politici wordt de opkomst van politieke avonturiers à la Ross Perot of JP Van Rossem in de hand gewerkt. Zij leggen geen programma voor, maar bekritisieren enkel de traditionele politici. Op die manier versterken ze de politieke crisis. Bij de recente Franse presidentsverkiezingen behaalden de kandidaten waarvan iedereen wist dat ze het niet konden halen 40% van alle stemmen! Blijkbaar was bijna de helft van alle Fransen overtuigd van de onbetrouwbaarheid van de werkelijke kanshebbers. In de VS neemt deze

politieke vertrouwenscrisis ernstige vormen aan. Clintons prestige is zo sterk gedaald dat zijn laatste conferentie zelfs niet meer door de twee belangrijkste televisiestations werd uitgezonden. In plaats daarvan verkopen NBC en ABC populaire comedies uit te zenden. Ook Newt Gingrich' populariteit taant omdat ook hij zijn beloftes niet kan waarmaken. Steeds meer wordt de vraag gesteld hoeveel Amerikanen nog aan de volgende presidentsverkiezingen zullen deelnemen. In 1994 was dat 55%, en dat werd een succes genoemd. Ook in de Europese landen zonder stemplicht daalt het percentage kiesgerechtigden dat aan de verkiezingen deelneemt. Blijkbaar slagen de politici er vooralsnog niet in om een groot deel van de bevolking uit haar politieke apathie te wekken.

Gaston Vandewalle